НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх. № 52-654-04-178
Дата: 09 / 10 202 6 г.

ЧРЕЗ
Г-ЖА МИХАЕЛА ДОЦОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

16 07

ДО
Г-Н СТЕФАН БЕЛЧЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО
ИКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА,
ИНВЕСТИЦИИ И ИНДУСТРИЯ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 79, ал. 1 от ПОДНС внасяме предложение за изменения и допълнения на приетия на първо гласуване на 23.09.2026 г. Законопроект за потребителския кредит, **№ 52-602-01-41**, внесен от Министерски съвет на 11.09.2026 г., както следва:

1. В чл. 20 се създава ал. 11:

„(11) Кредиторът предоставя кредит само ако оценката на кредитоспособността показва, че след приспадане от доходите на потребителя на дължимите данъци, задължителните осигурителни вноски, задълженията за издръжка, разходите за наем или плащанията по ипотечен кредит за основното жилище, както и дължимите вноски по съществуващи кредити, потребителят разполага с нетен доход, достатъчен за покриване на минималните средства за издръжка (минимална месечна издръжка – ММИ) на него или на неговото домакинство, според случая. Когато този доход е недостатъчен, кредиторът отказва предоставянето на кредита.“

2. В чл. 22, ал. 5 се изменя така:

„(5) Годишният процент на разходите по кредита не може да бъде по-висок от четири пъти размера на законната лихва по просрочени

задължения в евро и във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България.“

3. В чл. 22, ал. 6 се отменя.

4. В чл. 22, ал. 9 и ал. 10 се изменят така:

„**(9)** Клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 5 размери, се считат за нищожни.

(10) Надвзетите средства над прага по ал. 5 се прихващат служебно при следващи плащания, а когато такива не предстоят или договорът е прекратен, се възстановяват на потребителя в 14-дневен срок от поискването.“

5. В чл. 23, ал. 2 се изменя така:

„**(2)** За действия по разглеждане на искане за кредит, оценка на кредитоспособността, одобрение, усвояване, администриране, обслужване, мониторинг и събиране на кредита не се дължат такси, комисиони или други възнаграждения, независимо от тяхното наименование.“

6. В чл. 24 се създава ал. 12:

„**(12)** Когато договорът не се сключва от разстояние по изрично искане на потребителя за незабавно подписване, кредиторът предоставя проекта на договора и стандартния формуляр най-малко 24 часа преди подписването.“

7. В чл. 35 се създава ал. 9:

„**(9)** По искане на потребителя кредиторът е длъжен в срок до 7 дни да предостави безвъзмездно на траен носител точна разбивка на сумата, необходима за пълно или частично предсрочно погасяване към избрана от потребителя дата.“

8. В чл. 48, ал. 4, ал. 5 и ал. 6 се изменят така:

„**(4)** Преди пристъпване към принудително изпълнение кредиторът може, като вземе предвид конкретните обстоятелства и когато намери за целесъобразно, да приложи мерки за предоставяне на отсрочка.

(5) Кредиторът не е задължен да предлага на потребителите мерките за отсрочка по чл. 4, освен ако това е предвидено в закон.

(6) Извън изрично уредените случаи кредиторите не са задължени да извършват оценка на кредитоспособността на потребителя, съгласно чл. 17 - 20 в случаите на изменение на договора за кредит по ал. 4, т. 2, при условие, че увеличението на дължимата от потребителя обща сума не е значителна.“

9. В чл. 48 се създава ал. 7:

„(7) При забава на потребителя кредиторът няма право да начислява такси, комисиони, разноски за напомняния, посещения, телефонни обаждания, съобщения, извънсъдебно събиране или други плащания с обезщетителен характер извън законната лихва върху просрочената главница.“

10. В чл. 49, ал. 1 се изменя така:

„(1) Кредиторът може да прехвърли вземането по договор за потребителски кредит само на лице, което има право по закон да придобива и администрира такива вземания и подлежи на контрол или надзор по закон.“

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

В § 1 се създава т. 29:

„ 29. Минимална месечна издръжка“ (ММИ) е минималният размер средства, необходим за покриване на основните жизнени потребности на потребителя и членовете на неговото домакинство, определян по методика, утвърдена с акт на Министерския съвет след съгласуване с Националния статистически институт и Комисията за защита на потребителите.“

ВНОСИТЕЛИ:

Байрам Байрам
Айтен Сабри
Димитър Акрамов

Атидше Вели

Искра Михайлова-Копарова

МОТИВИ

Пазарът на потребителското кредитиране в България продължава да се характеризира с активна кредитна дейност, разнообразие от кредитни продукти, значителен дял на дистанционно сключваните договори и запазващ се риск от свръхзадлъжнялост на потребителите. Практиката показва, че и при наличие на нормативна уредба, насочена към прозрачност и отговорно кредитиране, продължават да се наблюдават случаи на:

- предоставяне на кредит при недостатъчна преценка на реалната платежоспособност на потребителя;
- заобикаляне на ограниченията върху цената на кредита чрез такси, комисиони и други плащания с различно наименование;
- натрупване при забава на допълнителни вземания, които значително увеличават дълга извън присъщото обезщетение за забава;
- недостатъчна практическа възможност за потребителя да се запознае предварително с проекта на договора и с действителната цена на кредита;
- затруднения при упражняване на правото на предсрочно погасяване поради липса на ясна и своевременна информация;
- прехвърляне на вземания по договори за потребителски кредит към субекти, при които степента на регулаторна отчетност и контрол е недостатъчно ясно гарантирана.

Предлаганите изменения са насочени към укрепване на принципа на отговорното кредитиране, засилване на материалната защита срещу прекомерно оскъпяване на кредита и подобряване на правната сигурност за потребителя през целия период на кредитното правоотношение.

Необходимостта от по-конкретна и по-ефективна уредба се подкрепя и от законодателната рамка на Европейския съюз. Оценката на кредитоспособността следва да се основава на достатъчна, относима и пропорционална информация и да служи за предотвратяване на безотговорното кредитиране и свръхзадлъжнялостта член 18 от Директива (ЕС) 2023/2225. Същевременно държавите членки са длъжни да въведат мерки, които ефективно да предотвратяват начисляването на прекомерно

високи лихвени проценти, годишни проценти на разходите или общи разходи по кредита, включително чрез максимални размери член 31, § 1 от Директива (ЕС) 2023/2225, както и могат да приемат ограничения по отношение на специфични такси член 31, § 2 от Директива (ЕС) 2023/2225.

Преддоговорната информация също трябва да бъде действително полезна за потребителя, включително чрез право при поискване да му бъде предоставен безвъзмездно екземпляр от проекта на договор член 10 от Директива (ЕС) 2023/2225.

2. Цели, които се поставят

С предложенията се преследват следните основни цели:

1. да се конкретизира оценката на кредитоспособността чрез критерий за минимален остатъчен доход след приспадане на основните неизбежни разходи и съществуващи задължения;
2. да се намали допустимото нормативно оскъпяване на потребителския кредит чрез по-нисък максимален размер на годишния процент на разходите;
3. да се премахнат възможностите за заобикаляне на нормативните ограничения чрез такси, комисиони и плащания с аналогичен икономически ефект;
4. да се осигури по-висока преддоговорна прозрачност и достатъчно време за информирано решение на потребителя;
5. да се гарантира ефективното упражняване на правото на предсрочно погасяване чрез задължение за предоставяне на точна разбивка на дължимата сума;
6. да се ограничи допълнителното оскъпяване при забава извън законната лихва върху просрочената главница;
7. да се въведе по-висока сигурност при прехвърлянето на вземания по договори за потребителски кредит.

3. Същност на предлаганите изменения и допълнения

3.1. Нов критерий при оценката на кредитоспособността

Предлага се в чл. 20 да се създаде нова алинея, съгласно която кредиторът предоставя кредит само ако оценката на кредитоспособността показва, че

след приспадане от доходите на потребителя на дължимите данъци, задължителните осигурителни вноски, задълженията за издръжка, разходите за наем или плащанията по ипотечен кредит за основното жилище, както и дължимите вноски по съществуващи кредити потребителят разполага с нетен доход, достатъчен за покриване на минималните средства за издръжка на него или на неговото домакинство, според случая. Когато този доход е недостатъчен, кредиторът отказва предоставянето на кредита.

С това предложение се преминава от обща преценка на платежоспособността към по-обективен критерий за остатъчен доход, който е пряко свързан с целта да не се допуска предоставяне на кредит, когато неговото обслужване би довело до невъзможност за покриване на основните жизнени потребности.

Такава мярка е в синхрон с разбирането на правото на ЕС, че оценката на кредитоспособността трябва да отчита всички значими фактори за вероятността потребителят да изпълни задълженията си по договора член 18 от Директива (ЕС) 2023/2225.

3.2. Намаляване на максималния годишен процент на разходите

Предлага се в чл. 22, ал. 5 максималният годишен процент на разходите да бъде намален от петкратния на четирикратния размер на законната лихва по просрочени задължения в евро и във валута.

Мярката има за цел да ограничи прекомерното оскъпяване на потребителските кредити и да засили защитната функция на закона по отношение на икономически по-слабата страна. Това е допустим подход съгласно правото на ЕС, което изрично допуска въвеждането на максимални размери на лихвите, ГПР или общите разходи по кредита член 31, § 1 от Директива (ЕС) 2023/2225.

3.3. Отмяна на изключението за малките по размер кредити

Предлага се отмяна на чл. 22, ал. 6. Целта е да отпадне диференцираният режим за кредитите до определен нисък размер, при които на практика може да се достигне значително относително оскъпяване. По този начин се уеднаквява защитата на потребителите и се

преодолява възможността краткосрочни и нискостойностни кредити да бъдат предлагани при непропорционално висока цена.

3.4. Прецизиране на последиците при надвишаване на законовите прагове

С предлаганата редакция на чл. 22, ал. 9 и 10 се цели изрично да се уреди, че клаузите, с които се предвиждат плащания над допустимия размер, са нищожни, а надвзетите средства се прихващат служебно при следващи плащания или се възстановяват на потребителя в кратък срок.

Тази уредба повишава ефективността на защитата, като превръща нормативния таван от формално ограничение в практически приложим механизъм. Подходът е съвместим и с изискването санкциите при нарушение на правилата за потребителски кредит да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи, заложено в уредбата на директивите в тази област и развито в практиката на Съда на Европейския съюз.

3.5. Разширяване на забраната за такси и комисиони

Предлага се в чл. 23, ал. 2 да се предвиди, че за действия по разглеждане на искане за кредит, оценка на кредитоспособността, одобрение, усвояване, администриране, обслужване, мониторинг и събиране на кредита не се дължат такси, комисиони или други възнаграждения, независимо от тяхното наименование.

Мярката цели да ограничи практиката част от възнаграждението на кредитора да се изнася извън ГПР чрез отделни плащания с различни наименования. Тя е в съответствие с възможността държавите членки да ограничават специфични такси член 31, § 2 от Директива (ЕС) 2023/2225.

3.6. Минимален срок за предварително предоставяне на проект на договор и стандартен формуляр

Предлага се в чл. 24 да се въведе изискване, когато договорът не се сключва от разстояние и потребителят изрично иска незабавно подписване, проектът на договора и стандартният формуляр да се предоставят най-малко 24 часа предварително.

Целта е да се гарантира реална, а не формална възможност потребителят да се запознае с условията по кредита. Това доразвива преддоговорната защита, заложена в правото на ЕС, включително правото на потребителя да получи проект на договор член 10 от Директива (ЕС) 2023/2225.

3.7. Безвъзмездна разбивка при предсрочно погасяване

Предлага се в чл. 35 да се предвиди задължение на кредитора по искане на потребителя да предоставя в срок до 7 дни безвъзмездно на траен носител точна разбивка на сумата, необходима за пълно или частично предсрочно погасяване към дата, избрана от потребителя.

Това предложение прави правото на предсрочно погасяване по-лесно за упражняване на практика.

3.8. Прецизиране на режима на отсрочката и измененията при затруднения

С предлаганите изменения в чл. 48 се цели по-ясно разграничаване между възможността кредиторът да приложи мерки за отсрочка и липсата на общо безусловно задължение да предлага такива мерки във всички случаи.

3.9. Забрана за допълнителни плащания при забава извън законната лихва

Предлага се нова алинея в чл. 48, с която при забава на потребителя кредиторът няма право да начислява такси, комисиони, разноски за напомняния, посещения, телефонни обаждания, съобщения, извънсъдебно събиране или други плащания с обезщетителен характер извън законната лихва върху просрочената главница.

Тази мярка цели да предотврати непропорционалното нарастване на задължението след настъпване на просрочие и да въведе яснота за максималния размер на отговорността на потребителя.

3.10. Ограничаване на кръга на лицата, на които могат да се прехвърлят вземания

Предлага се в чл. 49 да се предвиди, че вземане по договор за потребителски кредит може да се прехвърля само на лице, което има право по закон да придобива и администрира такива вземания и подлежи на контрол или надзор по закон.

Предложението има за цел да гарантира, че потребителят няма да встъпи в правоотношение със субект, който не е подложен на минимални изисквания за законност, отчетност и контрол.

3.11. Легална дефиниция на минималните средства за издръжка

Предлага се създаването на легална дефиниция в допълнителните разпоредби, която да въведе обективен ориентир за минималните средства, необходими за покриване на основните жизнени потребности на потребителя и членовете на неговото домакинство.

От правнотехническа гледна точка е по-удачно понятието да бъде формулирано като „минимални средства за издръжка“ или „минимални средства за издръжка на домакинството“, тъй като това е по-неутрално и по-прецизно от израза „минимална месечна издръжка“.

4. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба

Предложените изменения не изискват създаване на нов административен орган, нов регистър или нов специален надзорен механизъм. Не се предвиждат преки допълнителни разходи за държавния бюджет.

Прилагането на уредбата ще наложи основно:

- актуализиране на вътрешните правила и методики на кредиторите за оценка на кредитоспособността;
- адаптиране на договорната документация, тарифите и вътрешните процедури;
- организационни мерки за предоставяне на предварителна и последваща информация към потребителите.

Тези последици са обичайни за законодателни промени в сектора и следва да се поемат от задължените субекти в рамките на тяхната регулаторна и организационна дейност.

5. Очаквани резултати от прилагането

От прилагането на законопроекта се очакват следните резултати:

- намаляване на случаите на предоставяне на кредит на потребители с недостатъчен остатъчен доход;
- ограничаване на свръхзадлъжнялостта и на неизпълнението по договори за потребителски кредит;
- понижаване на фактическото оскъпяване на кредитите;
- ограничаване на практиките по заобикаляне на законовите ограничения чрез допълнителни такси и комисиони;
- по-висока правна сигурност и предвидимост за потребителите;
- по-добра възможност за сравнение на оферти и вземане на информирано решение;
- по-голяма ефективност при предсрочно погасяване;
- намаляване на допълнителната дългова тежест при забава.

6. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз

Предлаганите изменения са съобразени с правото на Европейския съюз в областта на потребителския кредит.

Директива (ЕС) 2023/2225 изисква оценката на кредитоспособността да се основава на достатъчна и подходяща информация и да служи за предотвратяване на безотговорното кредитиране член 18 от Директива (ЕС) 2023/2225. Предлаганият критерий за остатъчен доход конкретизира този принцип, без да противоречи на директивата.

Директивата изрично допуска държавите членки да въвеждат мерки за предотвратяване на прекомерно високи лихвени проценти, ГПР и общи разходи по кредита, включително чрез максимални размери член 31, § 1 от Директива (ЕС) 2023/2225, както и ограничения по отношение на

специфични такси член 31, § 2 от Директива (ЕС) 2023/2225. Следователно предлаганите ограничения на ГПР и на определени такси са принципно допустими.

По отношение на преддоговорната информация предложенията са съвместими с изискването потребителят да получава ясна и достатъчна информация, включително право при поискване да му бъде предоставен безвъзмездно проект на договора член 10 от Директива (ЕС) 2023/2225.

С оглед на горното може да се приеме, че предложените изменения са в съответствие с целите на правото на ЕС за високо равнище на защита на потребителите, отговорно кредитиране и предотвратяване на злоупотреби.

Предложените изменения и допълнения на Закона за потребителския кредит са насочени към повишаване на ефективността на защитата на потребителите, ограничаване на прекомерното оскъпяване на кредитите и конкретизиране на задълженията на кредиторите при оценката на кредитоспособността. Законопроектът създава по-ясни, предвидими и практически приложими правила, които съответстват на обществената необходимост от по-висок стандарт на защита в сферата на потребителското кредитиране.

ВНОСИТЕЛИ: